

DŮL JERONÝM V ČISTÉ: **SJEDNOCENÍ ZNAČENÍ DŮLNÍCH DĚL**

The Jeroným Mine in Cista: Unification of Names of Underground Spaces

1. ÚVOD

Důl Jeroným v Čisté (okres Sokolov) je rozsáhlé důlní dílo, které vznikalo od středověku. Zachování původních dobývek ve velké části podzemních prostor je paradoxně následek poměrně chudého cínového zrudnění v této lokalitě a též nalezení bohatších ložisek v nedalekém okolí (především Huberův a Schnödův peň). Samostatné důlní dílo Jeroným bylo představeno v řadě publikací, např. Beran et al. 1995, Kaláb et al. 2006, Žůrek a Kořínek, 2003, Žůrek et al. 2008).

Do roku 2009 byl Důl Jeroným rozdělen mezi dvě organizace; část nazývanou Stará důlní díla (SDD) a část nazývanou Opuštěná důlní díla (ODD). Z hlediska zajištění bezpečnosti silnice II/210 a vůbec stability celého skeletu byly na těchto dílech v letech 1994 až 2009 prováděny zajišťovací práce, a to firmami Geoindustria a DIAMO SUL s.p. Každá firma pracovala samostatně a prováděla také specifický druh prací, takže z tohoto důvodu volila také jiný druh značení podzemních prostor. V současnosti není známá historická dokumentace důlních děl a oprávněně usuzujeme, že známe pouze jejich část (což dokladují i objevy v současnosti neznámých prostor). Známé podzemní prostory byly značeny různě a vycházely z různých podkladů.

Po získání statutu národní kulturní památky a převedení celého dolu pod správu Karlovarského kraje (Muzeum v Sokolově) vyvstala vzhledem k postupujícím činnostem vedoucím ke zřízení muzea v těchto prostorách nutnost sjednocení názvů pro celý podzemní komplex. Důl nyní tvoří jeden celek a je třeba jednoznačně značením určit, kde se co bude dělat, kde se co vyskytuje, popř. kde se objevilo něco nového. I z tohoto pohledu na značení musíme vycházet, aby se daly v budoucnosti jednoznačně označit i nově objevená díla.

2. VSTUPY Z POVRCHU

V současnosti existuje pět vstupů do podzemních prostor z povrchu. Protože SDD a ODD nejsou zatím v podzemí propojeny, není možno se z libovolného vstupu dostat do celého důlního díla. V následující tabulce uvádíme v prvním sloupci nově zavedené označení, v dalších sloupcích specifikaci jednotlivých vstupů (Tab. 1). Celá situace je znázorněna i na Obr. 1.

Tab. 1 Označení vstupů z povrchu do podzemních prostor

Označení kódem	Označení slovní	Dřívější názvy díla	Poznámka
BP	Barochův portál	Vstupní portál	Hlavní vstup do chodeb části SDD
POS	Portál odvodňovací štoly	Portál Jeroným	Vstup do dolu (ODD)
J 1	Jáma 1	Jáma Jeroným, Škvorova jáma, 1942 – Stará šachta	Vertikální vstup do ODD
J2A	Jáma 2A	Šefrnova jáma - nová	Vertikální vstup do SDD
J2B	Jáma 2B	Šefrnova jáma - stará	Vertikální vstup do SDD

3. HLAVNÍ CHODBY PODZEMNÍHO KOMPLEXU

V podzemním komplexu Dolu Jeroným bylo definováno pět hlavních chodeb. Tyto chodby představují páteřní jednotky komplexu. Čtyři z nich dnes existují, zatímco pátá chodba je připravována k ražbě. Účel této posledně jmenované chodby je v podzemí propojit dnes oddělené části SDD a ODD. Do tohoto systému hlavních chodeb byla zařazena také slepá chodba začínající u Škvorovy jámy. Nově zavedené označení je v Tab. 2 a Obr. 2.

Tab. 2 Označení hlavních chodeb podzemního komplexu

Označení kódem	Označení slovní	Dřívější názvy díla	Poznámka
U	Úpadnice	---	Úpadní štola jdoucí od Barochova portálu až na konec dosud známých (SDD) – začíná zde SP.
SP	Spojovací překop	---- (budoucí Concordia)	Spojnice mezi SDD a ODD.
D	Dovrchní (CH 1)	CH 1	Spojuje 1. patro (komora K1) s 2. (též štolovým) patrem (komora K2)
CH2	CH2		Hlavní chodba na 2. patře
OS	Odvodňovací štola (Jeroným)	Jeroným, (Barbora?)	Odvodnění celého revíru
CH0	Mezipatrová chodba		Slepá chodba přímo ze stvolu Jámy č.1

4. PODZEMNÍ PROSTORY V ČÁSTI BÝVALÝCH SDD

Hlavním dílem v této části je úpadnice U. Podél úpadnice a v jejím okolí je důlní dílo rozděleno na jednotlivé sekce, které jsou označeny postupně velkými písmeny. V této části důlního díla byl realizován také větrací vrt, který má označení VV1. Označení je zřejmé z Tab. 3 a Obr. 3.

Tab. 3 Označení podzemních prostor v části bývalých SDD

Označení kódem	Označení slovní	Dřívější názvy díla	Poznámka
CHU1	odbočka k sekcím B,C,D,M	-----	
CHU2	Odbočka do sekce H	-----	
CHU3	Odbočka ze sekce J do sekce K	-----	
VV1	Větrací vrt 1	-----	Odvětrání SDD, sekce H
UB	Sekce B úpadnice		
Ux	Sekce x úpadnice	Pozn: x jsou názvy jednotl. sekcí	
...	...		
UP	Sekce P úpadnice		
PCH1	Průlezná chodba		Spojuje úpadnici se sekcí H

Pokud jsou značeny chodby (CHU), jsou brány takové, které mají počvu na úrovni počvy páteřní Úpadnice. Chodby a rozrážky ve stěnách či při stropu se nečíslují. Pokud se jedná o chodby průlezná, budou značeny PCH. Pokud se ověří komíny na povrch, budou označeny VK – vertikální (nebo větrací) komín.

Obdobné rozdělení na sekce bude použito pro Spojovací překop (SP), pokud dojde k nafárání stařin. Např. až do nafárání stařin to bude sekce SPA, stařiny se označí sekce SPB, další pokračování ražby pak bude sekce SPC, atd.

5. PODZEMNÍ PROSTORY VE 2. PATŘE BÝVALÉ ČÁSTI ODD

Počva komory K2 je brána jako počva 2. patra, dříve zvaného štolové, neboť z komory vychází i odvodňovací štola. Na úrovni 2. patra je známo šest komor (šišin), a to kontaktní komora KK, do níž je plánováno vyústění Spojovacího překopu, a dále rozsáhlé komory K2 a K3. Komora K3 se ve spodní části dělí na dvě větve – K31 a K32

s rozrážkami T4-T9. Ve východní části dolu pak jde o komory K9 – K11. Číslování komor se přidržuje používaného označení, proto číslování není postupné.

Druhé patro představuje složitý a rozsáhlý komplex chodeb, čemuž odpovídá i jejich označení (až tříciferné rozlišení). Číslování je vedeno od komory K2, z níž vycházejí 4 významné hlavní chodby (D, CH2 – CH4). V této části díla existuje dnes několik závalů, takže dílo není v celé délce fáratelné. V nedávné době byly na 2. patře objeveny další vydobyté prostory (poblíž komory K9), které zatím nebyly profárány a zaměřeny a nejsou proto ani označeny.

Označení prostor 2. patra je patrné z Tab. 4 a Obr. 4.

6. PODZEMNÍ PROSTORY V 1. PATŘE BÝVALÉ ČÁSTI ODD

Situace v 1. patře je složitá, neboť zde nacházíme důlní díla na několika úrovních. Za základ tohoto patra je brána komora K1. Zdá se, že se původně jednalo o soustavu komor na různých úrovních spojených krátkými chodbami a že komora K1 vznikla spojením (propadem) dnes neidentifikovatelných menších prostor. V komoře K1 se dnes nachází suťový kužel, který zde vznikl při zavážení jámy J1 v druhé polovině minulého století. Počva stávající jámy J1 i počva K1 jsou brány jako počvy 1. patra. V tomto patře jsou ale další komory, které se nacházejí nad i pod úrovní výše uvedených míst. Komora K4 je dnes rozdělena na spodní část K41 a horní část K42, která není fáratelná bez žebříku.

Tab. 4 Označení podzemních prostor ve 2. patře bývalé části ODD

Označení Kódem	Označení slovní	Dřívější názvy díla	Poznámka
KK	Kontaktní komora	-----	Kontaktní komora mezi SDD a ODD, (SP a CH 4)
CH2			
CH21			
CH211		Myší díra	
CH212			
K9	Komora 9		
CH22			
K10	Komora 10 - Triangl		
T1,T2,T3	Rozrážky z komory K10		
CH23			
CH24			

K11			
CH241			
CH242			
CH25			
CH3			
CH31	Odbočka z CH3		Bývalý sklad střeliva
CH4			
CH41			
CH42			
K2	Komora 2	Hlavní komora, 1891 - Komora a) 1942 – komora B1 a B2	Základní komora 2.patra, z ní vychází hlavní chodby: Dovrchní D (=CH1), CH2, CH3 a CH4.
K3 (K31) (K32)	Komora 3	Kouřová, 1942 – komora A1,A2 a A3	Komora spojena s 2. patrem komínem VK 1 a sifonem z chodby CH41. Dále je přístupná chodbou CH211-Myší dírou
T4 – T9	Rozrážky z komory K3		
VK1			Na konci CH41
VK2			Na konci chodby CH11 v mezipatře
CH11	Mezipatrová chodba		Po 25 metrech na Dovrchní (D) směrem z K2 do K1 je křížení s chodbou MPCH

Tab. 5 Označení podzemních prostor ve 2. patře bývalé části ODD

Označení Kódem	Označení slovní	Dřívější názvy díla	Poznámka
K1	Komora	Jezerní komora, 1942 – Komora E1	Hlavní komora 1.patra
K4 (K41) (K42)	Komora	1942 - Komora D1, D2	Komory přechází jedna v druhou a je těžko zachytit rozmezí.
K5	Komora	1942 – Komora E6	
K6	Komora	1942 – Komora E5, E4	
K7	Komora	1942 – Komora E2	
K8	Komora	1942 – Komora – E3	

7. ZÁVĚR

Cílem tohoto příspěvku bylo zrevidovat a následně zavést označení podzemních prostor Dolu Jeroným, který je dnes uvažován jako jeden celek. Podle možností jsme se přidrželi užívaného označení, ale v některých částech to nebylo možné (více používaných názvů, ...). V současnosti nejsou označeny některé drobné prostory, což však nezpůsobí ztrátu orientace, např. malé rozrážky v komorách, chodby a rozrážky ve stěnách, chodby vedoucí z jámy J1. Pokud dojde v budoucnosti k nějakým dalším objevům chodeb či komor v prostoru dolu, bude na to třeba reagovat.

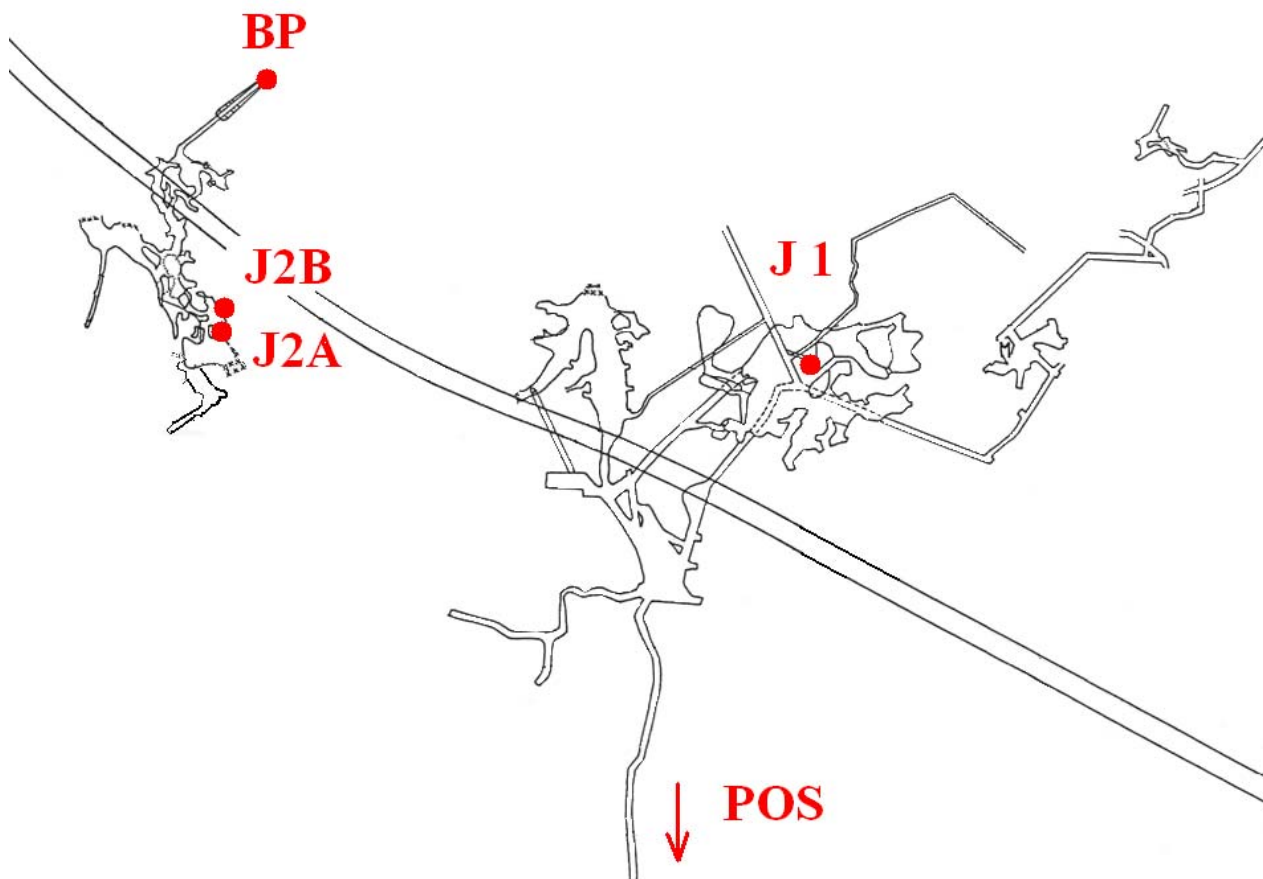
Autoři tohoto příspěvku by uvítali, kdyby organizace podílející se na různých pracích v Dole Jeroným, se přidržely tohoto navrženého označení, aby nedocházelo k nepřesnostem a nejasnostem.

Poděkování

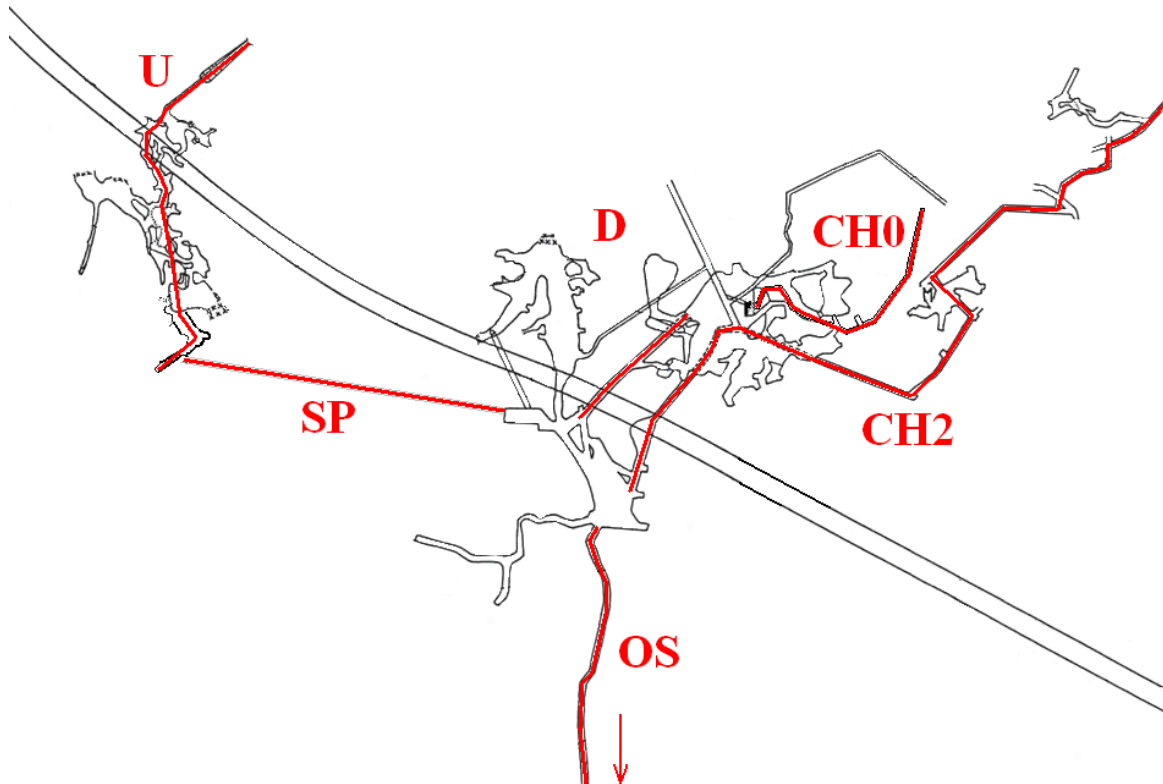
Příspěvek byl zpracován za částečné finanční podpory GAČR, projekt č. 105/09/0089 „Prognóza časoprostorových změn stability důlních prostor technické památky Důl Jeroným v Čisté“.

LITERATURA

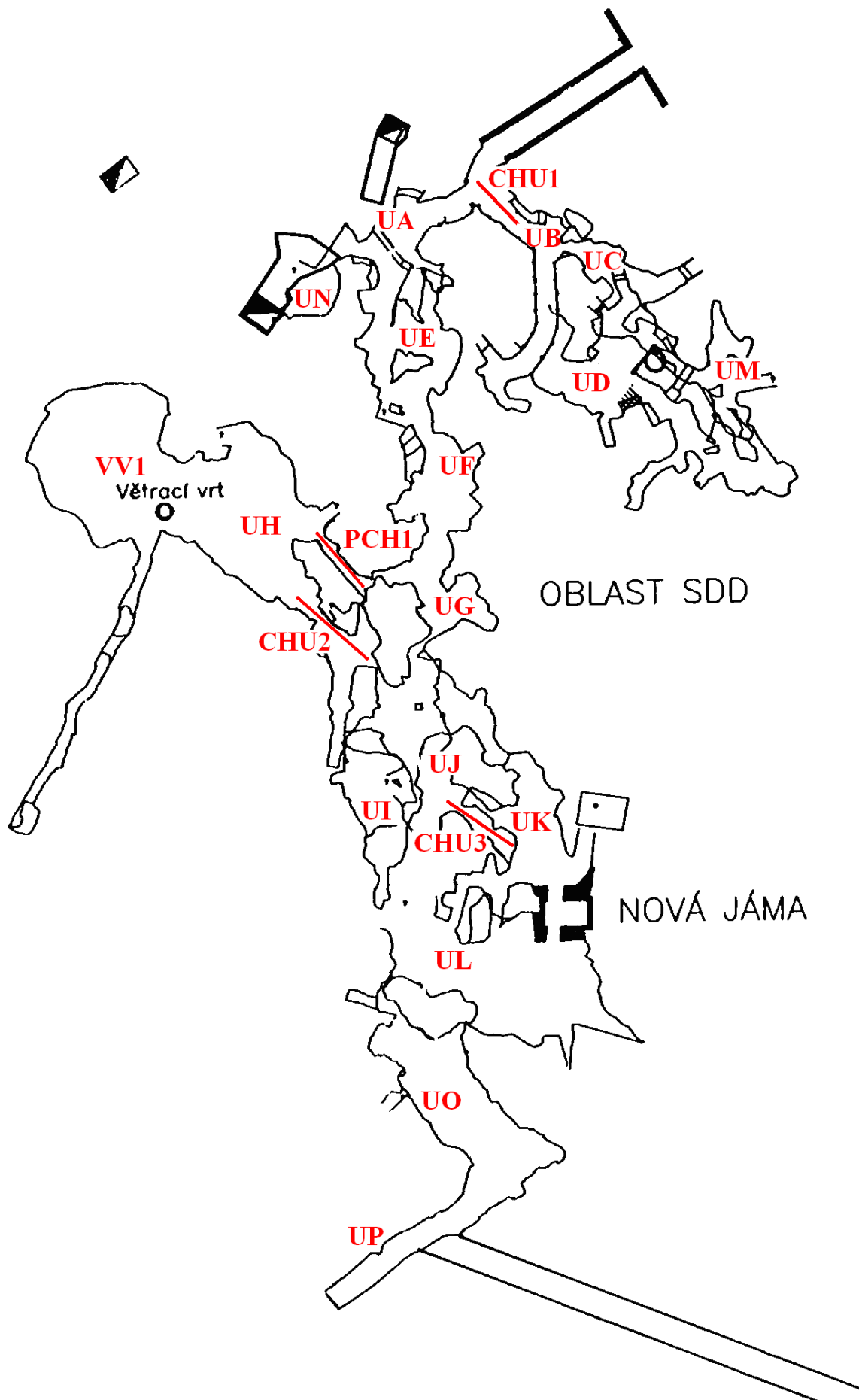
- Beran, P., Jangl, L., Majer, J., Suček, P. & Otfried, W. 1995. 1000 let hornictví cínu ve Slavkovském lese. Okresní muzeum Sokolov.
- Iványi K. 2001. Kulturní památka Důl Jeroným v Čisté. Stav zajišťovacích prací. Sborník konference HPVT 2001.
- Kaláb, Z., Knejzlík, J., Kořínek, R. and Žůrek, P. (2006): Cultural Monument Jeroným Mine, Czech Republic – Contribution to the Geomechanical Stability Assessment. *Publs. Inst. Geophys. Pol. Acad. Sc.*, M-29(395), 137-145.
- Žůrek, P. a Kořínek, R. 2003. Zpřístupnění středověkého Dolu Jeroným v České republice. *Acta Montanistica Slovaca*. Roč. 8(2003), č. 2-3, Košice, Slovensko: 96-100.
- Žůrek, P., Kořínek, R., Kaláb, Z., Hruběšová, E., Knejzlík, J., Daněk, T., Kukutsch, R., Michalčík, P., Lednická, M. a Rambouský, Z. 2008. Historický Důl Jeroným v Čisté. Monografie, VŠB – Technická univerzita Ostrava a Ústav geoniky AVČR, v.v.i. Ostrava, 82 stran.
- Důlní mapy - 1891, 1941, 1943, nové mapy zpracované firmami DIAMO, s.p. SUL Příbram, o.z. a .ARCADIS a.s. Praha

Obr. 1 Označení vstupů z povrchu do podzemních prostor

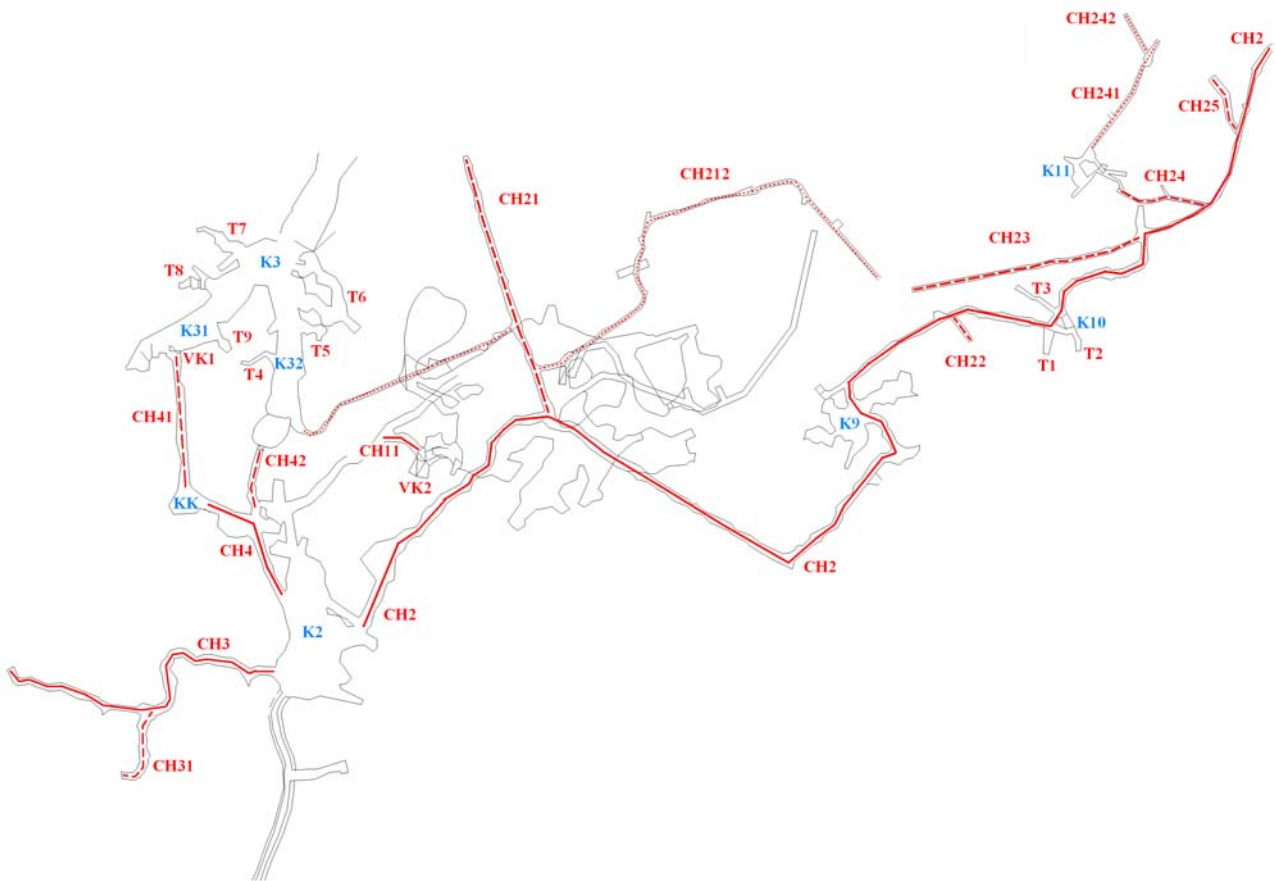

Obr. 2 Označení hlavních chodeb podzemního komplexu

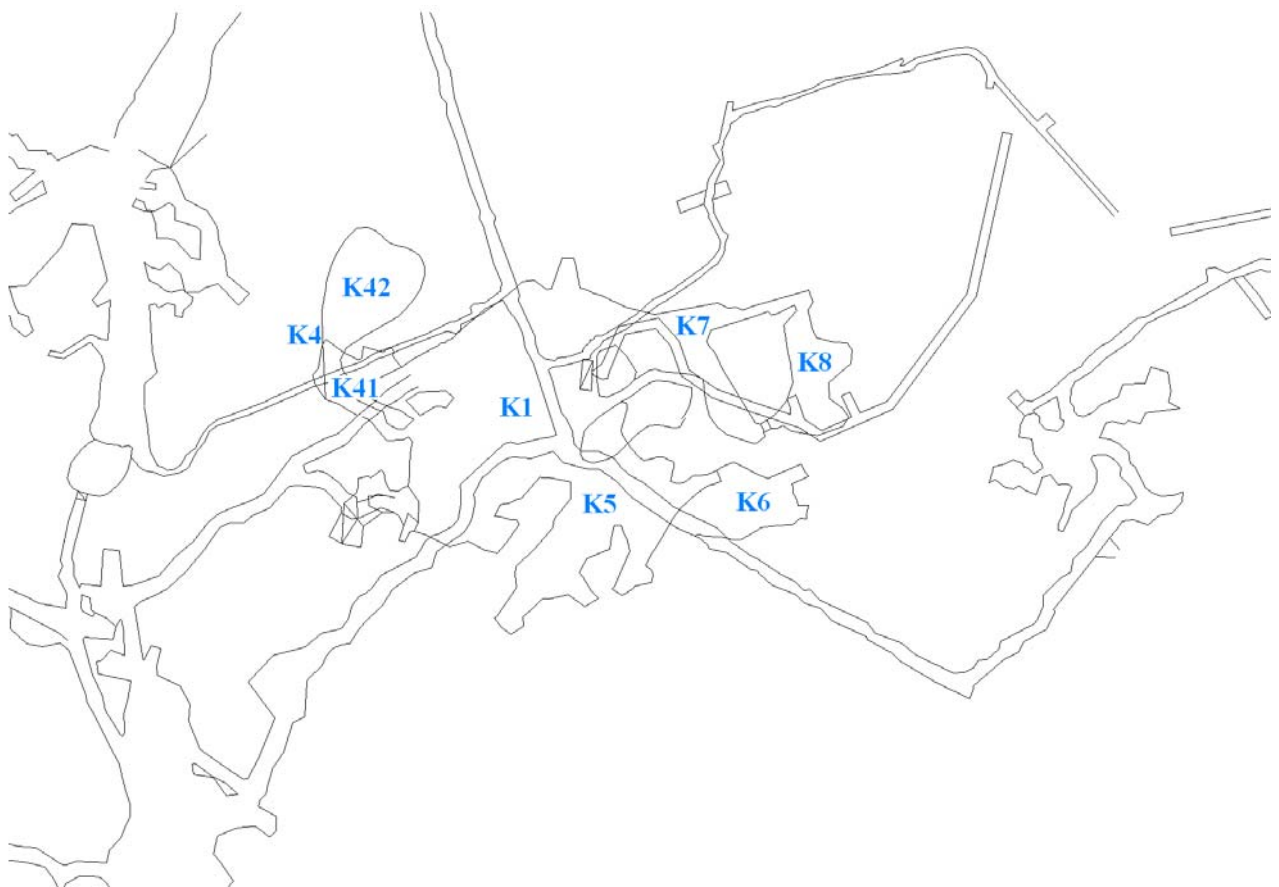

Obr. 3 Označení podzemních prostor v části bývalých SDD

Obr. 4 Označení podzemních prostor ve 2. patře bývalé části ODD

Obr. 5 Označení podzemních prostor v 1. patře bývalé části ODD